

Y CYFANSODDIAD — ADRAN 18

E COD, PROTOCOLAU A GWEITHDREFNAU AELODAU

Cod Ymddygiad Aelodau

Rhan 1 Dehongli

(1) Yn y cod hwn —

ystyr “aelod cyfetholedig” (“co-opted member”), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw’n aelod o’r awdurdod ond sydd —

- (a) sy’n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor i’r awdurdod, neu
- (b) sy’n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o’r awdurdod ac yn cynrychioli’r awdurdod arno, ac sydd â hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i’w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o’r pwyllgor neu’r is-bwyllgor hwnnw;

ystyr “cyfarfod” yw unrhyw gyfarfod—

- (a) yr awdurdod perthnasol,
- (b) unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i’r awdurdod perthnasol,
- (c) unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o’r awdurdod perthnasol neu o unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cydbwyllgor neu gyd-bwyllgor o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd o’r awdurdod, neu
- (d) pan fo aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ac eithrio cyfarfod o grŵp gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990, ac mae’n cynnwys amgylchiadau pan fo aelod o weithrediaeth neu fwrdd neu swyddog sy’n gweithredu ar ei ben ei hun yn arfer un o swyddogaethau awdurdod;

mae “aelod” (“member”) yn cynnwys, oni bai bod y cyd-destun yn mynnu fel arall, aelod cyfetholedig;

ystyr “cymdeithas gofrestredig” (“registered society”) yw cymdeithas, ac eithrio cymdeithas sydd wedi’i chofrestru fel undeb credyd, sydd—

- (a) cymdeithas gofrestredig o fewn yr ystyr a roddir i “co-operative society” yn adran 1(1) o Ddeddf Cymdeithasau Cydweithredol a Chymdeithasau Budd Cymunedol 2014; neu
- (b) cymdeithas sydd wedi’i chofrestru neu y bernir ei bod wedi’i chofrestru o dan Ddeddf Cymdeithasau Diwydiannol a Darbodus (Gogledd Iwerddon) 1969;

ystyr “cofrestr o fuddiannau’r aelodau” (“register of members’ interests”) yw’r gofrestr a sefydlwyd ac a gynhelir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000;

ystyr “awdurdod perthnasol” (“relevant authority”) yw—

- (a) cyngor sir,
- (b) cyngor bwrdeistref sirol,
- (c) cyngor cymuned,
- (d) awdurdod tân ac achub a gyfansoddir gan gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo,
- (d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995;

ystyr “chi” yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol; a

ystyr “eich awdurdod” (“ your authority ”) yw'r awdurdod perthnasol yr ydych yn aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono.

(2) Mewn perthynas â chyngor cymuned—

- (a) ystyr “swyddog priodol” (“proper officer”) yw swyddog i'r cyngor hwnnw o fewn ystyr adran 270(3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972; a
- (b) ystyr “pwyllgor safonau” (“standards committee”) yw pwyllgor safonau'r cyngor sir neu'r cyngor bwrdeistref sirol sydd â swyddogaethau mewn perthynas â'r cyngor cymuned y mae'n gyfrifol amdano o dan adran 56(1) a (2) o'r Ddeddf Deddf Llywodraeth Leol 2000.

Rhan 2

Darpariaethau Cyffredinol

- 2 Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid ichi gadw at y cod ymddygiad hwn -
- (a) pryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes, neu'n bresennol mewn cyfarfod, o'ch awdurdod;
 - (b) pryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl yr aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;
 - (c) pryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel cynrychiolydd eich awdurdod; neu
 - (d) bob amser ac mewn unrhyw swyddogaeth, mewn perthynas ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

Dylech ddarllen y cod hwn ynghyd â'r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 mewn perthynas â Chymru.

3. Os cewch eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu —
- (a) ar awdurdod perthnasol arall, neu unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys Bwrdd Iechyd Lleol rhaid ichi, wrth weithredu ar ran yr awdurdod neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod neu'r corff arall hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo god sy'n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid ichi, wrth weithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn, ac eithrio ac i'r graddau y mae'n gwrthdaro ag unrhyw rwymedigaethau cyfreithlon eraill i y gall y corff arall hwnnw fod yn ddarostyngedig iddo

4. Rhaid i chi—

- (a) cyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyledus i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, hil, anabled, cyfeiriadedd rhywiol, oedran neu grefydd;
- (b) dangos parch ac ystyriaeth at eraill;
- (c) peidio ag ymddwyn yn fwlio nac aflonyddu ar unrhyw berson; a
- (d) peidio â gwneud unrhyw beth sy'n peryglu, neu sy'n debygol o beryglu, didueddrwydd y rhai sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.

5. Rhaid i chi beidio —

- (a) datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y dylid yn rhesymol ei hystyried yn wybodaeth gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o'r fath, neu oni bai ei bod yn ofynnol yn ôl y gyfraith i wneud hynny;
- (b) atal unrhyw berson rhag cael mynediad at wybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i'w chael yn ôl y gyfraith.

6.(1) Rhaid i chi —

- (a) peidio ag ymddwyn mewn modd y gellid yn rhesymol ei ystyried fel un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu'ch awdurdod;
 - (b) adrodd, p'un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu'n uniongyrchol i'r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod, neu ar ei ran, y credwch yn rhesymol ei fod yn ymwneud ag ymddygiad troseddol neu'n debygol o gynnwys ymddygiad troseddol; nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);
 - (a) adrodd i swyddog monitro eich awdurdod am unrhyw ymddygiad gan aelod arall y credwch yn rhesymol ei fod yn torri'r cod ymddygiad hwn;
 - (b) peidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wacsaw yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.
- (2) Rhaid ichi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a gynhelir yn unol â'u pwerau statudol priodol.

7. Rhaid i chi beidio —

- (a) yn rhinwedd eich swyddogaeth swyddogol neu fel arall, defnyddio neu geisio defnyddio eich swydd yn amhriodol i roi neu sicrhau mantais i chi'ch hun, neu i unrhyw berson arall, neu greu neu osgoi anfantais i chi'ch hun, neu unrhyw berson arall;
- (b) defnyddio, neu awdurdodi eraill i ddefnyddio, adnoddau eich awdurdod—
 - (i) yn annoeth;
 - (ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;
 - (iii) yn anghyfreithlon;

- (iv) ac eithrio mewn modd a fwriedir i hwyluso, neu i fod yn ffafriol i, gyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddi;
- (v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu
- (vi) yn amhriodol at ddibenion preifat

8. Rhaid i chi—

- (a) wrth gymryd rhan mewn cyfarfodydd neu wrth wneud penderfyniadau ynghylch busnes eich awdurdod, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, yn benodol gan —
 - (i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod;
 - (ii) prif swyddog cyllid yr awdurdod;
 - (iii) swyddog monitro'r awdurdod;
 - (iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pŵer yr awdurdod i weithredu, a yw'r cam a gynigir yn gorwedd o fewn y fframwaith polisi y cytunwyd arno gan yr awdurdod neu ymhle y mae canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethiant). gallai fod ôl-ffeithiau pwysig i weithredu gan yr awdurdod);
- (b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion ychwanegol rhesymol a osodir gan eich awdurdod.

9 Rhaid i chi—

- (a) cadw at y gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;
- (b) osgoi derbyn oddi wrth unrhyw un anrhegion, lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu ginio gwaith a awdurdodwyd yn briodol gan eich awdurdod), buddion materol neu wasanaethau i chi'ch hun neu unrhyw berson a allai eich lleoli, neu ymddangos yn rhesymol iddo. gosod chi, dan rwymedigaeth amhriodol.

Rhan 3
Diddordebau
.a Buddiannau Personol

- 10 (1) Rhaid ichi ym mhob mater ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r cod ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol ichi ddatgelu'r buddiant hwnnw.
- (2) Rhaid ichi ystyried bod gennych chi fuddiant personol mewn unrhyw fusnes o eich awdurdod os —
 - (a) os yw'n ymwneud â, neu'n debygol o effeithio—
 - (i) unrhyw gyflogaeth neu fusnes a gyflawnir gennych;
 - (ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddo neu unrhyw gwmni yr ydych yn Gyfarwyddwr cyflogedig arno;
 - (iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi gwneud taliad i chi mewn perthynas â'ch ethol neu unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth gyflawni eich dyletswyddau fel aelod;

- (iv) unrhyw gorff corfforaethol sydd â man busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo mewn dosbarth o warantau'r corff hwnnw sy'n fwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu ganfed ran o'r cyfanswm a ddyroddwyd. cyfalaf cyfrannau'r corff hwnnw;
- (v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith a wnaed rhyngoch chi a chi neu gwmni yr ydych yn bartner ynddo, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno am dâl, neu gorff o'r disgrifiad a nodir yn is-baragraff (iv).) uchod;
- (vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;
- (vii) unrhyw dir y mae'r landlord yn awdurdod ichi a'r tenant yn ffyrm yr ydych yn bartner ynddo, yn gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno â thâl, neu'n gorff o'r disgrifiad a nodir yn is-baragraff (iv) uchod;
- (viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu iddo gan eich awdurdod;
- (ix) unrhyw —
 - (aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;
 - (bb) cwmni, cymdeithasau cofrestredig, elusen, neu gorff sydd wedi'i gyfeirio at ddibenion elusennol;
 - (cc) corff y mae ei brif ddibenion yn cynnwys dylanwad barn gyhoeddus neu bolisi;
 - (dd) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu
 - (e) clwb preifat, cymdeithas neu gymdeithas sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod, yr ydych yn aelod ohono neu'n dal swydd rheoli neu reoli cyffredinol;
- (x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 diwrnod neu fwy; [sylwer: mae is-baragraff (b) wedi'i hepgor]

- (c) y gellid yn rhesymol ystyried bod penderfyniad arno yn effeithio ar—
 - (i) eich llesiant neu sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef neu hi, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;
 - (ii) unrhyw gyflogaeth neu fusnes a ymgwymerir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);
 - (iii) unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi personau o'r fath a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrm y maent yn bartner ynddo, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;
 - (iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesiannol ynddo mewn dosbarth o warantau sy'n fwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu
 - (v) unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (ee) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) yn dal swydd rheolaeth gyffredinol ynddo,

i raddau mwy na'r mwyafrif o—

- (aa) yn achos awdurdod sydd ag adrannau neu wardiau etholiadol, trethdalwyr eraill, talwyr ardrethi neu drigolion yr adran etholiadol neu'r ward, yn ôl fel y digwydd, yr effeithir arnynt gan y penderfyniad; neu
- (bb) ym mhob achos arall, trethdalwyr eraill, trethdalwyr neu drigolion ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

- 11.(1) Os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef a'ch bod yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid ichi ddatgelu ar lafar i'r cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y buddiant hwnnw cyn neu ar ddechrau'r cyfarfod hwnnw. yr ystyriaeth honno, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.
- (2) Os oes gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef a'ch bod yn gwneud -
 - (a) sylwadau ysgrifenedig (boed hynny drwy lythyr, ffacs neu ryw fath arall o gyfathrebiad electronig) i aelod neu swyddog o'ch awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys manylion y buddiant hwnnw yn y cyfathrebiad ysgrifenedig; neu
 - (b) cynrychioliadau llafar (boed yn bersonol neu ryw fath o gyfathrebiad electronig) i aelod neu swyddog o'ch awdurdod y dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r sylwadau hynny, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r sylw a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 diwrnod i'r sylw.
- (3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os oes gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef a'ch bod wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid ichi mewn perthynas â'r busnes hwnnw. sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig o'r penderfyniad hwnnw yn cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.
- (4) Rhaid i chi, mewn perthynas â buddiant personol nas datgelwyd o'r blaen, cyn neu'n union ar ôl diwedd cyfarfod pan wneir y datgeliad yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw un. gofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod neu mewn perthynas â chyingor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, o leiaf sy'n cynnwys—
 - (a) manylion y buddiant personol;
 - (b) manylion y busnes y mae'r buddiant personol yn ymwneud ag ef; a
 - (c) eich llofnod.
- (5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff hwn 11 i ddatgelu gwybodaeth o'r fath, boed ar lafar neu'n ysgrifenedig, i cael ei ddisodli gan rwymedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod natur buddiant personol o'r fath yn wybodaeth sensitif.
- (6) At ddibenion is-baragraff (4), ni fernir bod buddiant personol wedi'i ddatgelu'n flaenorol oni bai bod hysbysiad ysgrifenedig wedi'i ddarparu yn unol â'r cod hwn ers y dyddiad diwethaf y cawsoch eich ethol, eich penodi neu eich enwebu. fel aelod o'ch awdurdod.

- (7) At ddibenion is-baragraff (3), pan na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir nad ydych wedi datgan buddiant personol yn unol â'r cod hwn.

Buddiannau Rhagfarnol

- 12 (1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os oes gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef mae gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os yw'r buddiant yn un y mae aelod o'r cyhoedd yn gwybod amdano. byddai'r ffeithiau perthnasol yn rhesymol yn eu hystyried mor arwyddocaol fel eu bod yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch budd y cyhoedd.
- (2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), ni fernir bod gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes pan fo'r busnes hwnnw—
- (a) yn ymwneud ag—
- (i) awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;
 - (ii) awdurdod neu gorff cyhoeddus arall sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus yr ydych yn dal swydd rheolaeth neu reolaeth gyffredinol ynddi;
 - (iii) corff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu iddo gan eich awdurdod;
 - (iv) eich rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chaiff ei benodi neu ei enwebu gan eich awdurdod) oni bai ei bod yn ymwneud yn benodol â'r ysgol yr ydych yn un o'i llywodraethwyr;
 - (v) eich rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol lle nad ydych wedi'ch penodi na'ch enwebu gan eich awdurdod
- (b) yn ymwneud ag—
- (i) swyddogaethau tai eich awdurdod lle mae gennych denantiaeth neu les gyda'ch awdurdod, ar yr amod nad oes gennych ôl-ddyledion rhent gyda'ch awdurdod am fwy na dau fis, ac ar yr amod nad yw'r swyddogaethau hynny'n ymwneud yn benodol â'ch tenantiaeth neu brydles;
 - (ii) swyddogaethau eich awdurdod mewn perthynas â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych yn warcheidwad, yn rhiant, yn nain neu'n dad-cu neu â chyfrifoldeb rhiant (fel y'i diffinnir yn adran 3 o Ddeddf Plant 1989) dros blentyn amser llawn addysg, oni bai ei bod yn ymwneud yn benodol â'r ysgol y mae'r plentyn hwnnw'n ei mynychu;
 - (iii) swyddogaethau eich awdurdod mewn perthynas â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu â hawl i gael, tâl o'r fath gan eich awdurdod;
 - (iv) swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir yn unol â darpariaethau Rhan 8 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, neu lwfans neu benswn a ddarperir o dan adran 18 o'r Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989;
- (c) eich rôl fel cynghorydd cymuned mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall o gymorth ariannol a wneir gan eich cyngor cymuned i fudiadau cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.
- (3) Nid yw'r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys pan fo'r busnes yn ymwneud â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestrriad.

Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu

- 13 Mae gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron pwyllgor trosolwg a chraffu i'ch awdurdod (neu is-bwyllgor i bwyllgor o'r fath)—
- (a) bod y busnes hwnnw'n ymwneud â phenderfyniad a wnaed (pa un a yw wedi'i weithredu ai peidio) neu gamau a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cydbwyllgorau neu gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a
 - (b) ar yr adeg y gwnaed y penderfyniad neu'r camau gweithredu, yr oeddech yn aelod o'r weithrediaeth, bwrdd, pwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod yn bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y camau gweithredu.

Cymryd rhan mewn Perthynas â Buddiannau a Ddatgelwyd

- 14 (1) Yn ddarostyngedig i is-baragraffau (2), (2A), (3) a (4), pan fo gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo â'ch awdurdod, rhaid ichi, oni bai eich bod wedi cael gollyngiad o safonau eich awdurdod. pwyllgor -
- (a) tynnu'n ôl o'r ystafell, y siambr neu'r man lle mae cyfarfod sy'n ystyried y busnes yn cael ei gynnal—
 - (i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn union ar ôl i'r cyfnod ar gyfer cyflwyno sylwadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i'r busnes gael ei ystyried ymhellach, p'un a ganiateir i'r cyhoedd ai peidio. i aros yn bresennol ar gyfer ystyriaeth o'r fath; neu
 - (ii) mewn unrhyw achos arall, pryd bynnag y daw'n amlwg bod y busnes hwnnw'n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;
 - (b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â'r busnes hwnnw;
 - (c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;
 - (d) peidio â gwneud unrhyw sylwadau ysgrifenedig (boed hynny drwy lythyr, ffacs neu ffurf arall ar gyfathrebiad electronig) mewn perthynas â'r busnes hwnnw; a
 - (e) peidio â gwneud unrhyw sylwadau llafar (boed yn bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebiad electronig) mewn perthynas â'r busnes hwnnw neu roi'r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw sylwadau llafar pan ddaw'r buddiant sy'n rhagfarnu i'r amlwg.
- (2) Os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud sylwadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, ar yr amod bod y cyhoedd hefyd yn cael bod yn bresennol yn y cyfarfod. at yr un diben, boed o dan hawl statudol neu fel arall.
- (2A) Os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, cewch gyflwyno sylwadau ysgrifenedig i gyfarfod sy'n ymwneud â'r busnes hwnnw, ar yr amod bod y cyhoedd yn cael bod yn bresennol yn y cyfarfod at ddiben cyflwyno sylwadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth. sy'n ymwneud â'r busnes, boed o dan hawl statudol neu fel arall.
- (2B) Wrth gyflwyno sylwadau ysgrifenedig o dan is-baragraff (2A) rhaid ichi gydymffurfio ag unrhyw weithdrefn y caiff eich awdurdod ei mabwysiadu ar gyfer cyflwyno sylwadau o'r fath.

- (3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich atal rhag mynychu a chymryd rhan mewn cyfarfod os—
 - (a) ei bod yn ofynnol i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod o bwyllgor trosolwg neu graffu, gan y cyfryw bwyllgor sy'n arfer ei bwerau statudol; neu
 - (b) os oes gennych fantais gollyngiad ar yr amod eich bod —
 - (i) datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a
 - (ii) cyn neu'n syth ar ôl diwedd y cyfarfod, rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod sy'n cynnwys—
 - (aa) manylion y buddiant sy'n rhagfarnu;
 - (bb) manylion y busnes y mae'r buddiant sy'n rhagfarnu yn ymwneud ag ef;
 - (cc) manylion y gollyngiad a'r dyddiad y caniatwyd y gollyngiad; a
 - (dd) eich llofnod.
- (4) Pan fo gennych fuddiant sy'n rhagfarnu a'ch bod yn cyflwyno sylwadau ysgrifenedig neu lafar i'ch awdurdod gan ddibynnu ar oddefeb, rhaid ichi ddarparu manylion yr oddefeb o fewn unrhyw sylwadau ysgrifenedig neu lafar o'r fath ac, yn yr achos olaf, darparu hysbysiad ysgrifenedig i eich awdurdod o fewn 14 diwrnod i wneud y sylw.

Rhan 4

Y Gofrestr o Fuddiannau Aelodau

a Cofrestru Buddiannau Ariannol ac Eraill ac Aelodaeth a Safbwyntiau Rheoli

- 15(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid ichi, o fewn 28 diwrnod i—
 - (a) cod ymddygiad eich awdurdod yn cael ei fabwysiadu neu ddarpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol hwn yn cael eu cymhwyso i'ch awdurdod; neu
 - (b) eich ethol neu eich penodi i swydd (os yw hynny'n ddiweddarach), gofrestru eich buddiannau personol os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a) yng nghofrestr buddiannau aelodau eich awdurdod drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig i swyddog monitro eich awdurdod.
- (2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid ichi, o fewn 28 diwrnod ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r buddiant personol newydd hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod. buddiannau aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig i swyddog monitro eich awdurdod.
- (3) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 diwrnod ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw newid i fuddiant personol cofrestredig sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r newid hwnnw yn eich awdurdod. gofrestr o fuddiannau aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig i swyddog monitro eich awdurdod, neu yn achos cyngor cymuned i swyddog priodol eich awdurdod.
- (4) Nid yw is-baragraffau (1), (2) a (3) yn gymwys i wybodaeth sensitif y penderfynir arni yn unol â pharagraff 16(1).
- (5) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy'n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn rhinwedd eich swydd fel aelod o awdurdod o'r fath.
- (6) Rhaid ichi, wrth ddatgelu buddiant personol yn unol â pharagraff 11 am y tro cyntaf, gofrestru'r buddiant personol hwnnw yng nghofrestr buddiannau aelodau eich awdurdod drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig i swyddog

monitro eich awdurdod, neu yn achos cymuned. cyngor i swyddog priodol eich

Gwybodaeth sensitif

- 16(1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu ragor o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen ichi gynnwys yr wybodaeth honno wrth gofrestru'r buddiant hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, a newid y llog o dan baragraff 15.
- (2) Rhaid ichi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw newid mewn amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi'i heithrio o dan is-baragraff (1) bellach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, eich swyddog priodol yr awdurdod yn gofyn i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr buddiannau aelodau eich awdurdod.
- (3) Yn y cod hwn, ystyr "gwybodaeth sensitif" yw gwybodaeth y mae ei hargaeledd i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg difrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythiadau.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

- 17 Rhaid i chi, o fewn 28 diwrnod o dderbyn unrhyw rodd, budd materol lletygarwch neu fantais dros £25.00 mewn gwerth, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig i Swyddog Monitro'r Awdurdod neu mewn perthynas â chyngor cymuned, i swyddog priodol eich awdurdod o fodolaeth a natur rhodd, lletygarwch materol budd neu fantais.

B Protocol Hunan Reoleiddio Aelodau

1. Egwyddorion Cyffredinol

- 1.1 Hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad fel modd o gryfhau parch ac ymddiriedaeth ymhlith aelodau. NID yw wedi'i fwriadu i ddisodli'r Cod Ymddygiad, yn hytrach ei fwriad yw eistedd ochr yn ochr â'r Cod, gan alluogi ymddygiad nad yw o bosibl yn cyrraedd y trothwy i ddod yn doriad i gael ei drin; a'r hyn sy'n cyfiawnhau cwyn ffurfiol i'r Ombwdsmon.
- 1.2 Nid yw'r protocol yn disodli'r Protocol Cysylltiadau Aelod-Swyddogion a nodir yng Nghyfansoddiad y Cyngor.
- 1.3 Bydd Aelodau'n gwneud pob ymdrech resymol i ddatrys anghydfodau drwy brosesau mewnol y cytunwyd arnynt yn amodol ar eu rhwymedigaethau o dan God Ymddygiad yr Aelodau.
- 1.4 Bydd atgyfeirio at reoleiddwyr allanol yn ddewis olaf yn amodol ar rwymedigaethau Aelodau o dan y Cod Ymddygiad.
- 1.5 Bydd aelodau'n osgoi gwrthdaro personol mewn unrhyw fforwm cyhoeddus, yn enwedig y Cyngor llawn a thrwy'r cyfryngau

- 1.6 Ni fydd yr ymrwymiadau hyn yn rhwystro dadl wleidyddol gyfreithlon na chraffu
- 1.7 Daw disgyblaeth grŵp yn gonglfaen hunanreolaeth gydag Arweinwyr Grŵp yn cymryd cyfrifoldeb am eu haelodau eu hunain
- 1.8 Bydd Arweinwyr Grŵp yn unigol ac ar y cyd yn gweithio i sicrhau cydymffurfiaeth â'r protocol hwn
- 1.9 Bydd aelodau'n ymrwmo i hyfforddiant a datblygiad i gefnogi'r protocol hwn

2. Gweithio i osgoi problemau

Er mwyn lleihau nifer yr achosion o doriadau honedig mae pob Arweinydd Grŵp wedi ymrwmo i: -

- (i) Strategaeth Datblygu Aelodau – y byddant yn ceisio sicrhau ymrwymiad aelodau eu grŵp iddi. Gwneir pob ymdrech resymol i sicrhau bod y Strategaeth Datblygu Aelodau yn nodi ac yn ymateb i anghenion aelodau.
- (ii) Mynychu digwyddiadau hyfforddi Aelodau perthnasol - yn arbennig y rhai sy'n ymwneud â'r Cod Ymddygiad neu gyrsiau uniondeb o fewn cwmpas eu rôl.
- (iii) Siarter WLGA – Mae'r Cyngor wedi ymrwmo i gadw Siarter WLGA ar gyfer Cynorthwyo a Datblygu Aelodau ac yn cefnogi ei amcanion. Bydd Arweinwyr Grŵp yn ceisio sicrhau ymrwymiad aelodau unigol i hyfforddiant ac yn parhau i adolygu hyn.

3. Rôl Arweinwyr Grwpiau

- 3.1 Bydd cwyn gan aelod yn ymwneud ag aelod o'r un grŵp yn cael ei chyfeirio at yr Arweinydd Grŵp. Bydd cwyn gan aelod ynghylch gweithgareddau aelod o grŵp gwleidyddol gwahanol yn cael ei thrafod gydag Arweinydd Grŵp yr achwynydd ei hun, a fydd wedyn yn cyfeirio'r mater at yr Arweinydd Grŵp sy'n gyfrifol am yr aelod y gwneir y gŵyn yn ei erbyn.
- 3.2 O dderbyn cwyn, rôl yr Arweinwyr Grwpiau yw cymryd cyfrifoldeb am ddisgyblaeth o fewn eu grwpiau. Dylai disgyblaeth grŵp geisio bod yn anffurfiol, wedi'i datrys trwy gyfarfodydd wyneb yn wyneb. Bydd angen i Arweinwyr Grŵp gadw rhai cofnodion ond ni fydd y broses yn "drwm o ddogfennau". Dylai'r pwyslais fod ar hyfforddiant, addysg, cyfryngu a chymodi.
- 3.3 Pan fo'n briodol, gellir defnyddio sancsiwn fel diswyddo pwyllgor neu gorff allanol mewn achosion eithafol neu ar ôl torri rheolau cyson a bydd y mater yn cael ei gyfeirio at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
- 3.4 Cyn ystyried unrhyw gosb, neu hyfforddiant, gall yr Arweinydd Grŵp perthnasol ymgynghori ag aelod o'r Pwyllgor Safonau ar y cyd â'r Swyddog

- Monitro neu'r Dirprwy Swyddog Monitro. Bydd y Pwyllgor Safonau yn ceisio sicrhau tegwch a chysondeb yn y ddisgyblaeth a osodir o fewn pob Grŵp.
- 3.5 Yn y cyfarfod nesaf sydd ar gael i Arweinwyr Grŵp, bydd unrhyw fater o ddisgyblaeth sydd wedi'i gyfeirio at Arweinydd Grŵp yn cael ei drafod gyda'r Grŵp gyda'r nod o geisio sicrhau bod sancsiynau teg a chyson yn cael eu gweithredu.
- 3.6 Lle bo'r gŵyn yn ymwneud â'r Arweinydd Grŵp ei hun, gofynnir i'r Maer ystyried y gŵyn, yn union fel gydag aelodau nad ydynt yn gysylltiedig neu heb gysylltiad.

4 Aelodau Amhleidiol neu Ddigyswllt

- 4.1 Cyn belled ag y mae aelodau anghydnaws neu ddigyswllt yn y cwestiwn, bydd y Maer yn cyflawni rôl yr "Arweinydd Grŵp". Dylid cyfeirio pryderon ynghylch ymddygiad aelod digyswllt at y Maer a fydd yn gweithredu'r un egwyddorion a safonau â rhai'r Arweinwyr Grwpiau o ran hyfforddiant/cyfringu/cymodi.

5. Toriadau Cyson

- 5.1 Mewn achos o doriadau cyson, neu feysydd lle mae gan yr Arweinwyr Grŵp bryderon bod ymddygiad aelod neu aelodau unigol yn niweidiol i'r berthynas rhwng grwpiau gwleidyddol neu i enw da'r Cyngor, yna bydd yr Arweinwyr Grŵp yn cyfarfod â'r Prif Weithredwr. Swyddog a'r Swyddog Monitro i gytuno ar ffordd ymlaen. Rhoddir ystyriaeth i gyfeiriadau ar y cyd at yr Ombwdsmon, gan yr Arweinwyr Grwpiau, am achosion cyson o dorri rheolau lefel isel.

6. Pwyllgor Safonau

- 6.1 Oherwydd unrhyw wrthdaro posibl, ni fydd unrhyw ymwneud fel y cyfeirir ato ym mharagraff 3.4 uchod yn cynnwys mwy nag un aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau. Bydd hyn yn amodol ar sail gylchdro ac yn unol ag argaeledd.
- 6.2 Bydd Aelodau'r Pwyllgor Safonau yn chwarae rhan gefnogol/ymgynghorol i'r Arweinwyr Grwpiau. Bydd y broses hon yn cael ei chychwyn ar gais yr Arweinydd Grŵp, mewn achos penodol.
- 6.3 Bydd cyfarfodydd o'r fath yn breifat ac anffurfiol.
- 6.4 Bydd unrhyw ddogfennaeth, nodiadau presenoldeb, nodiadau ffeil neu nodiadau cynghori sy'n cael eu trosglwyddo rhwng Arweinydd Grŵp (neu'r Maer fel y bo'n briodol) ac aelodau'r Pwyllgor Safonau yn aros yn breifat ac yn gyfrinachol (yn amodol ar gydymffurfio â deddfwriaeth Rhyddid Gwybodaeth).

C. Gweithdrefn Adrodd Gyfrinachol ar gyfer Aelodau

1 Rhagymadrodd

1.1 Dyma drefn adrodd gyfrinachol y Cyngor ar gyfer Aelodau y cyfeirir ati ym mharagraff 6(1)(b) o'r Cod Ymddygiad i Aelodau sy'n datgan:-

“Rhaid i chi adrodd, boed hynny drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu'n uniongyrchol i'r awdurdod priodol, am unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu unrhyw un sy'n gweithio i, neu ar ran, eich awdurdod yr ydych yn credu'n rhesymol sy'n ymwneud â neu'n debygol o gynnwys ymddygiad troseddol. nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig).

1.2 Pwrpas y drefn hon yw rhoi eglurder i Aelodau ar y broses ar gyfer codi pryderon o'r fath o fewn y Cyngor.

2 Cwmpas y Weithdrefn hon

Mae'r weithdrefn hon yn berthnasol i bryderon ynghylch ymddygiad gan y mathau canlynol o unigolion (rhestr ddim yn hollgynhwysfawr):-

- (i) Aelodau etholedig eraill y Cyngor;
- (ii) Swyddogion y Cyngor;
- (iii) Gweithwyr asiantaeth, ymgynghorwyr a chontractwyr a gyflogir gan y Cyngor;
- (iv) Gwirfoddolwyr sy'n cymryd rhan yn narpariaeth gwasanaethau gan y Cyngor.

3 Yn gyffredinol, ni fydd y weithdrefn hon yn berthnasol yn yr achosion a ganlyn:-

- (i) Materion sy'n destun ymchwiliad cyfredol neu gaeedig i fater (naill ai'n fewnol neu'n allanol);
- (ii) Pryderon sy'n dod o fewn cwmpas Polisi Chwythu'r Chwiban y Cyngor;
- (iii) Cwynion yn deillio o dorri'r Protocol ar Gysylltiadau Aelod/Swyddogion;
- (iv) Pryderon am ddiogelwch a/neu les person (plentyn neu oedolyn);

Dylai aelodau gysylltu â'r tîm ar ddyletswydd ar **01978 292039/292066** neu e-bostio socialservices@wrexham.gov.uk yn ystod oriau swyddfa arferol neu'r Tîm Dyletswydd Argyfwng y Tu Allan i Oriau ar **0845 0533116** neu e-bostio emergency.hours@wrexham.gov.uk neu yn yr achos o berygl uniongyrchol uniongyrchol cysylltwch â'r heddlu ar **999**.

4 Cyfrinachedd

4.1 Mae adroddiadau neu gyfeiriadau a wneir o dan y drefn hon yn cael eu trin gan y Cyngor fel rhai a wnaed yn gyfrinachol ac yn gyffredinol ni fyddant yn cael eu gwneud yn gyhoeddus (neu eu cyfathrebu i Aelodau neu swyddogion

eraill) oni bai bod hynny'n ofynnol yn ôl y gyfraith neu mewn amgylchiadau lle bo angen.

- 4.2 Bydd disgwyl i Aelod sy'n gwneud adroddiad o dan y weithdrefn hon gadw ei adroddiad yn gyfrinachol a bydd yn sicrhau na fydd unrhyw ymchwiliad yn cael ei rwystro gan ddatgelu'r adroddiad neu'r gŵyn y mae wedi'i gwneud.

5 Adrodd Pryderon

Dylid rhoi gwybod i Swyddog Monitro'r Cyngor am unrhyw weithgarwch anghywir y mae'r weithdrefn hon yn berthnasol iddo, a fydd yn penderfynu sut i fynd â'r mater ymhellach. Gellir gwneud adroddiadau ar lafar neu'n ysgrifenedig. Rhaid i adroddiadau a wneir yn ysgrifenedig gael eu nodi'n glir CYFRINACHOL.

6 Camau i'w cymryd yn dilyn Adroddiad Aelod

- 6.1 Unwaith y bydd y Swyddog Monitro wedi derbyn adroddiad gan Aelod o dan y drefn hon, bydd yn ystyried y mater ac yn penderfynu pa gamau pellach, os o gwbl, sydd eu hangen. Gall hyn gynnwys ymchwiliad neu ddatrysiad uniongyrchol i'r gŵyn.
- 6.2 Fel arall, gall y Swyddog Monitro benderfynu bod angen cynnwys yr Heddlu neu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru neu gorff arall, rheoleiddiwr neu asiantaeth gorfodi'r gyfraith ynghylch y mater.
- 6.3 Gall y Swyddog Monitro hysbysu'r Aelod sy'n adrodd am ganlyniad yr ymchwiliad. Fodd bynnag, efallai na fydd hyn yn bosibl ym mhob achos. Gan ddibynnu ar natur y mater sy'n achosi'r pryder, efallai y bydd angen i unrhyw fanylion pellach am yr ymchwiliad aros yn gyfrinachol ac felly eu hatal rhag yr Aelod sy'n adrodd.

D Gweithdrefn ar gyfer Ymdrin â Honiadau a wnaed yn erbyn Cyngorwyr ac a gyfeiriwyd at y Pwyllgor Safonau

1 Rhagymadrodd

Mae'r ddogfen hon yn nodi'r weithdrefn y bydd Pwyllgor Safonau'r Cyngor yn ei dilyn pan fo angen gwneud penderfyniadau am ymddygiad Cyngorwyr yn dilyn ymchwiliadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru neu Swyddog Monitro'r Cyngor o dan Ran III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 a materion cysylltiedig. rheoliadau. Os oes unrhyw wrthdaro rhwng y ddogfen hon ac unrhyw ofynion statudol yna'r gofynion statudol hynny fydd drechaf.

2 Dehongli

Yn y weithdrefn hon:

- 2.1 ystyr y "Ddeddf" yw Deddf Llywodraeth Leol 2000;
- 2.2 mae'r "Cyngor" yn golygu Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam;
- 2.3 mae'r "Cod Ymddygiad" yn golygu'r cod ymddygiad ar gyfer aelodau a fabwysiadwyd gan y Cyngor neu'r cyngorau cymuned o fewn ardal y Cyngor yn 2008 yn unol ag adran 51 o'r Ddeddf, gan gynnwys unrhyw ddiwygiadau;
- 2.4 mae'r "Achwynydd" yn golygu unrhyw berson a wnaeth unrhyw honiad a arweiniodd at yr ymchwiliad;
- 2.5 ystyr y "Swyddog Ymchwilio" yw'r person a gynhaliodd ymchwiliad i unrhyw achos honedig o dorri'r Cod Ymddygiad ac a luniodd adroddiad yr ymchwiliad, sef naill ai'r Ombwdsmon (neu berson sy'n gweithredu ar ei ran) neu'r Swyddog Monitro;
- 2.6 ystyr "adroddiad ymchwiliad" yw adroddiad ar ganlyniad ymchwiliad i unrhyw achos honedig o dorri'r Cod Ymddygiad a gynhyrchwyd naill ai gan yr Ombwdsmon o dan a71(2) o'r Ddeddf neu gan y Swyddog Monitro o dan y Rheoliadau;
- 2.7 mae'r "Aelod" yn golygu unrhyw berson sy'n destun ymchwiliad i unrhyw achos honedig o dorri'r Cod Ymddygiad;
- 2.8 ystyr "Swyddog Monitro" yw'r swyddog a benodir am y tro gan y Cyngor o dan adran 5 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989;
- 2.9 ystyr "Ombwdsman" yw Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru;
- 2.10 ystyr y "Rheoliadau" yw Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001 fel y'u diwygiwyd;
- 2.11 golyga'r "Swyddog Safonau" y swyddog a benodir am y tro gan y Cyngor i gefnogi gwaith y Pwyllgor Safonau.

3 Crynodeb o'r Weithdrefn

- 3.1 O dan adran 69 o'r Ddeddf, gall yr Ombwdsmon ymchwilio i unrhyw achos honedig o dorri'r Cod Ymddygiad gan Aelodau neu Aelodau Cyfetholedig (neu gyn-Aelodau neu Aelodau Cyfetholedig) y Cyngor neu gyngor cymuned yn ardal y Cyngor.

- 3.2 O dan adran 70(4) o'r Ddeddf, pan fo'r Ombwdsmon yn rhoi'r gorau i ymchwiliad o'r fath cyn iddo gael ei gwblhau, gall gyfeirio'r materion sy'n destun yr ymchwiliad i'r Swyddog Monitro. Bydd y Swyddog Monitro wedyn yn ymchwilio i faterion yn unol â'r Rheoliadau cyn adrodd ac, os yw'n briodol, yn gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Safonau.
- 3.3 Fel arall, o dan adran 71(2) o'r Ddeddf, pan fo'r Ombwdsmon yn penderfynu ar ôl ymchwilio ei fod yn briodol, bydd yn llunio adroddiad ar ganlyniad yr ymchwiliad a'i anfon at y Swyddog Monitro a Phwyllgor Safonau'r Cyngor. Bydd y Swyddog Monitro wedyn yn ystyried adroddiad yr Ombwdsmon yn unol â'r Rheoliadau, cyn, os yw'n briodol, gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Safonau.
- 3.4 Bydd y Pwyllgor Safonau wedyn yn gwneud penderfyniad cychwynnol naill ai:
- 3.4.1 nad oes tystiolaeth o unrhyw fethiant i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad; neu
 - 3.4.2 y dylid rhoi cyfle i'r Aelod gyflwyno sylwadau, naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig.
- 3.5 Pan roddir cyfle i'r Aelod gyflwyno sylwadau, bydd y Pwyllgor Safonau yn cynnull gwrandawriad i ystyried unrhyw ymateb a wneir gan yr Aelod a rhaid iddo benderfynu o dan reoliad 9(1) o'r Rheoliadau naill ai:
- 3.5.1 nid oes tystiolaeth o unrhyw fethiant i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad ac felly nad oes angen cymryd unrhyw gamau;
 - 3.5.2 bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad ond nad oes angen cymryd unrhyw gamau mewn perthynas â'r methiant hwnnw;
 - 3.5.3 bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad a dylid ei geryddu; neu
 - 3.5.4 mae'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad a dylid ei atal neu ei atal yn rhannol rhag bod yn aelod neu'n Aelod cyfetholedig o'i awdurdod am gyfnod nad yw'n hwy na chwe mis. a chymryd unrhyw gamau o'r fath yn unol â hynny.

4 Ymchwiliadau gan y Swyddog Monitro (Atgyfeiriadau o dan Adran 70 (4) y Ddeddf)

- 4.1 Pan fo'r Ombwdsmon yn rhoi'r gorau i'w ymchwiliad cyn iddo gael ei gwblhau ac yn cyfeirio'r materion sy'n destun yr ymchwiliad i'r Swyddog Monitro o dan adran 70(4) o'r Ddeddf, rhaid i'r Swyddog Monitro:
- 4.1.1 ymddygiad ac ymchwiliad; a
 - 4.1.2 adrodd, ac os yw'n briodol, gwneud argymhellion i Bwyllgor Safonau'r Cyngor.
- 4.2 Bydd y Swyddog Monitro yn ymchwilio yn unol â'r Rheoliadau a gall ddilyn y gweithdrefnau y mae'n eu hystyried yn briodol o dan amgylchiadau'r achos.

4.3 Ar ôl cwblhau ymchwiliad, rhaid i'r Swyddog Monitro:

- 4.3.1 cynhyrchu adroddiad ar ganfyddiadau ei ymchwiliad ac, os yw'n briodol, gall wneud argymhellion i'r Pwyllgor Safonau;
- 4.3.2 anfon copi o'r adroddiad at yr Aelod; a
- 4.3.3 cymryd camau rhesymol i anfon copi o'r adroddiad at yr Achwynydd.

4.4 Bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried adroddiad y Swyddog Monitro ac unrhyw argymhellion yn unol â'r drefn a nodir isod.

5 Ymchwiliadau gan yr Ombwdsmon (Atgyfeiriadau o dan Adran 71 (2) o'r Ddeddf)

5.1 Pan fo'r Ombwdsmon yn cwblhau ei ymchwiliad ac yn anfon adroddiad at y Swyddog Monitro a Phwyllgor Safonau'r Cyngor o dan adran 71(2) o'r Ddeddf, rhaid i'r Swyddog Monitro ystyried adroddiad yr Ombwdsmon ac, os yw'n briodol, gwneud argymhellion i'r Cyngor. Pwyllgor Safonau.

5.2 Bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried adroddiad yr Ombwdsmon ynghyd ag unrhyw argymhellion a wneir gan y Swyddog Monitro yn unol â'r drefn a nodir isod.

6 Cyfarfod Cyntaf y Pwyllgor Safonau – Penderfyniad Cychwynnol

6.1 Ar ôl i'r Swyddog Monitro:

- 6.1.1 llunio adroddiad ymchwiliad yn unol â pharagraff 4.3; neu
- 6.1.2 wedi ystyried adroddiad ymchwiliad yr Ombwdsmon yn unol â pharagraff 5.1 bydd ef/hi yn trefnu bod cyfarfod o'r Pwyllgor Safonau yn cael ei alw cyn gynted â phosibl ac i gopi o adroddiad yr ymchwiliad, ynghyd ag argymhellion y Swyddog Monitro (os o gwbl), gael eu hanfon at bob un o aelodau'r Safonau. Pwyllgor.

6.2 Rhoddir hysbysiad o amser a lleoliad y cyfarfod yn unol â Rhan VA o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001.

6.3 Os bydd adroddiad yr ymchwiliad yn cael ei gynhyrchu gan yr Ombwdsmon, bydd y Swyddog Monitro yn hysbysu'r Pwyllgor Safonau. Os caiff adroddiad yr ymchwiliad ei gynhyrchu gan y Swyddog Monitro, bydd y Swyddog Safonau neu rywun arall â chymwysterau addas yn hysbysu'r Pwyllgor Safonau.

6.4 Bydd busnes cyfarfod y Pwyllgor Safonau yn cael ei gyfyngu i ystyried adroddiad yr ymchwiliad ac argymhellion y Swyddog Monitro (os oes rhai) ac i wneud penderfyniad cychwynnol naill ai:

- 6.4.1 nad oes tystiolaeth o unrhyw fethiant i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad; neu
- 6.4.2 y dylid rhoi'r cyfle i'r Aelod gyflwyno sylwadau, naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig mewn perthynas â chanfyddiadau'r ymchwiliad ac unrhyw honiad ei fod ef neu hi wedi methu, neu y gallai fod wedi methu, â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad.

7 Ar ôl Cyfarfod Cyntaf y Pwyllgor Safonau

- 7.1 Pan fydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu nad oes tystiolaeth o unrhyw fethiant i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, bydd y Swyddog Safonau yn hysbysu'r Aelod, yr Achwynydd a'r Ombwdsmon yn unol â hynny.
- 7.2 Pan fydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu y dylid rhoi'r cyfle i'r Aelod wneud sylwadau, bydd y Swyddog Safonau yn hysbysu'r Aelod o benderfyniad y Pwyllgor a'r weithdrefn y mae'r Pwyllgor yn bwriadu ei mabwysiadu i dderbyn ac ystyried unrhyw sylwadau y mae'n dymuno. i wneud.

8 Paratoi ar gyfer y Gwrandawriad i gloi Sylwadau'r Aelod

- 8.1 Bydd y Swyddog Safonau, mewn ymgynghoriad â Chadeirydd y Pwyllgor Safonau, yn ysgrifennu at yr Aelod i gynnig dyddiad ar gyfer gwrandawriad i ystyried unrhyw sylwadau y gallai'r Aelod ddymuno eu gwneud ac i ofyn i'r Aelod ymateb yn ysgrifenedig. o fewn 14 diwrnod i gadarnhau a yw ef/hi:
 - 8.1.1 yn gallu bod yn bresennol yn y gwrandawriad;
 - 8.1.2 eisiau gwneud sylwadau, boed ar lafar neu'n ysgrifenedig ac os felly, cynnwys unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig yn ei ymateb;
 - 8.1.3 yn anghytuno ag unrhyw rai o'r canfyddiadau ffeithiol yn adroddiad yr ymchwiliad, ac os felly, pa faterion y mae ef neu hi yn anghytuno â hwy a'r rhesymau dros unrhyw anghytundebau;
 - 8.1.4 eisiau ymddangos gerbron y Pwyllgor yn bersonol neu gael ei gynrychioli yn y gwrandawriad gan gyfreithiwr, bargyfreithiwr neu unrhyw berson arall, yn unol â'i hawl dan y Rheoliadau;
 - 8.1.5 eisiau rhoi tystiolaeth i'r Pwyllgor Safonau, naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig;
 - 8.1.6 eisiau galw ar dystion perthnasol i roi tystiolaeth i'r Pwyllgor Safonau;
 - 8.1.7 eisiau i unrhyw ran o'r cyfarfod gael ei chynnal yn breifat;
 - 8.1.8 eisiau i unrhyw ran o adroddiad yr ymchwiliad neu ddogfennau perthnasol eraill gael ei chadw rhag y cyhoedd
- 8.2 Bydd y Swyddog Safonau yn hysbysu'r Swyddog Ymchwilio am ddyddiad arfaethedig y gwrandawriad ac yn gofyn a fydd ef neu hi yn mynychu'r gwrandawriad.
- 8.3 Bydd y Swyddog Safonau yn anfon copi o ymateb yr Aelod o dan baragraff 8.1 at y Swyddog Ymchwilio a bydd yn gofyn iddo/iddi gadarnhau yn ysgrifenedig o fewn saith diwrnod a yw:

- 8.3.1 a oes ganddo unrhyw sylwadau ar ymateb yr Aelod;
- 8.3.2 eisiau cael ei gynrychioli yn y gwrandawriad;
- 8.3.3 eisiau galw ar dystion perthnasol i roi tystiolaeth i'r Pwyllgor Safonau;
- 8.3.4 eisiau i unrhyw ran o'r cyfarfod gael ei chynnal yn breifat; a
- 8.3.5 eisiau i unrhyw ran o adroddiad yr ymchwiliad neu ddogfennau perthnasol eraill gael ei chadw rhag y cyhoedd.

8.4 Bydd y Swyddog Safonau yn ysgrifennu at aelodau'r Pwyllgor, yr Aelod a'r Swyddog Ymchwilio o leiaf bythefnos cyn y gwrandawriad i:

- 8.4.1 cadarnhau dyddiad, amser a lleoliad y gwrandawriad;
- 8.4.2 crynhoi'r honiad;
- 8.4.3 amlinellu prif ffeithiau'r achos y cytunir arnynt;
- 8.4.4 amlinellu'r prif ffeithiau na chytunir arnynt;
- 8.4.5 nodi a fydd yr Aelod neu'r Swyddog Ymchwilio yn mynychu neu'n cael ei gynrychioli yn y gwrandawriad;
- 8.4.6 rhestru'r dystion hynny, os o gwbl, y gofynnir iddynt roi tystiolaeth;
- 8.4.7 amgáu adroddiad yr ymchwiliad, unrhyw ddogfennau perthnasol, ymateb yr Aelod ac unrhyw ymateb pellach gan y Swyddog Ymchwilio; a
- 8.4.8 amlinellu'r drefn arfaethedig ar gyfer y cyfarfod

9 Pwerau'r Pwyllgor Safonau

Yn unol â gofynion cyfiawnder naturiol, gall y Pwyllgor Safonau gynnal y cyfarfod yn y modd y mae'n ei ystyried yn fwyaf addas i egluro'r materion ger ei fron ac yn gyffredinol i drin yr achos yn gyfiawn. Rhaid iddo, i'r graddau y mae'n ymddangos yn briodol, geisio osgoi ffurfioldeb ac anhyblygrwydd yn ei achos. Bydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu ar dystiolaeth ffeithiol ar gydbwysedd tebygolrwydd.

Gall yr Aelod neu'r Swyddog Ymchwilio gael ei gynrychioli neu fynd gydag ef p'un a oes ganddo gymhwyster cyfreithiol ai peidio ond os yw'r Pwyllgor Safonau yn fodlon bod rheswm da mewn unrhyw achos penodol, gall wrthod caniatáu i berson penodol gynorthwyo neu gynrychioli plaid yn y gwrandawriad.

Gall y Pwyllgor Safonau gael cyngor cyfreithiol gan swyddog Cyngor a benodwyd at y diben hwn ar unrhyw adeg yn ystod y cyfarfod neu tra'u bod yn ystyried y canlyniad. Bydd sylwedd unrhyw gyngor cyfreithiol a roddir i'r Pwyllgor yn cael ei rannu gyda'r Aelod a'r Swyddog Ymchwilio os ydynt yn bresennol.

Lle bo hynny'n briodol, ac yn unol â'r Rheoliadau, mae gan y Pwyllgor Safonau bwr i geryddu'r Aelod, neu atal neu atal yr Aelod yn rhannol am gyfnod nad yw'n hwy na chwe mis

10 Gweithdrefn yn y Gwrandawriad

Bydd y gwrandawriad yn cael ei gynnal yn gyhoeddus oni bai bod y Pwyllgor Safonau yn cael ei ddarbwylllo bod rheswm da dros wahardd y cyhoedd.

Bydd y drefn yn y cyfarfod fel y nodir isod, yn amodol ar y Cadeirydd yn gwneud unrhyw newidiadau y gwêl yn dda er mwyn sicrhau gwrandawriad teg ac effeithlon.

Rhagymadrodd

Bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn cyflwyno'r bobl hynny sy'n bresennol ac yn egluro'r modd a threfn y trafodion

Cam Cyntaf - Materion Gweithdrefnol Rhagarweiniol

Bydd y Pwyllgor Safonau wedyn yn datrys unrhyw faterion neu anghytundebau ynghylch sut y dylai'r gwrandawriad barhau, nad ydynt wedi'u datrys yn ystod y broses o gynnal gwrandawriad.

Ail Gam - Gwneud Canfyddiadau Ffeithiol

Bydd y Pwyllgor Safonau wedyn yn ystyried a oes unrhyw anghytundebau sylweddol ynghylch y ffeithiau sydd wedi'u cynnwys yn adroddiad yr ymchwiliad.

10.1 Os oes anghytundeb ynghylch y ffeithiau:

- a) gwahoddir y Swyddog Ymchwilio, os yw'n bresennol, i wneud unrhyw sylwadau angenrheidiol i gefnogi'r canfyddiadau ffeithiol perthnasol yn adroddiad yr ymchwiliad;
- b) gall y Swyddog Ymchwilio alw ar unrhyw dystion ategol angenrheidiol i roi tystiolaeth, gyda chaniatâd y Pwyllgor Safonau a bydd y Pwyllgor yn rhoi cyfle i'r Aelod herio unrhyw dystiolaeth a gyflwynir gan unrhyw dyst a elwir gan y Swyddog Ymchwilio;
- c) bydd yr Aelod wedyn yn cael ei wahodd i wneud sylwadau i gefnogi ei fersiwn ef neu hi o'r ffeithiau;
- d) caiff yr Aelod alw ar unrhyw dystion angenrheidiol i roi tystiolaeth, gyda chaniatâd y Pwyllgor Safonau a bydd y Pwyllgor yn rhoi cyfle i'r Swyddog Ymchwilio herio unrhyw dystiolaeth a gyflwynir gan unrhyw dyst a elwir gan yr Aelod.

10.2 Ar unrhyw adeg, gall y Pwyllgor Safonau holi unrhyw un o'r bobl dan sylw neu unrhyw un o'r tystion.

10.3 Os bydd yr Aelod yn anghytuno ag unrhyw ffaith berthnasol yn adroddiad yr ymchwiliad, heb roi hysbysiad o'r anghytundeb ymlaen llaw, rhaid iddo roi rhesymau da dros beidio â'i grybwyll cyn y gwrandawriad. Os nad yw'r Swyddog Ymchwilio yn bresennol, bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried a fyddai er budd y cyhoedd i barhau yn ei absenoldeb. Ar ôl ystyried esboniad yr Aelod dros beidio â chodi'r mater yn gynharach, caiff y Pwyllgor wedyn:

- a) parhau â'r gwrandawriad, gan ddibynnu ar y wybodaeth yn adroddiad yr ymchwiliad;
- b) caniatáu i'r Aelod gyflwyno sylwadau ar y mater, a gwahodd y Swyddog Ymchwilio i ymateb a galw ar unrhyw dystion, yn ôl yr angen; neu
- c) gohirio'r gwrandawriad i drefnu bod tystion priodol yn bresennol, neu i'r Swyddog Ymchwilio fod yn bresennol os nad yw ef neu hi eisoes.

10.4 Ar ddiwedd y cynrychiolaethau ar faterion ffeithiol, bydd y Pwyllgor Safonau yn ymneilltuo i drafod y cynrychiolaethau yn breifat, ac wedi hynny bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn cyhoeddi eu canfyddiadau ffeithiol.

10.5 Trydydd Cam - Penderfynu a yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod

Bydd y Pwyllgor Safonau wedyn yn ystyried, ar sail y ffeithiau y mae wedi'u canfod, a yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn gwahodd y Swyddog Ymchwilio i gyflwyno sylwadau ynghylch a yw'r Aelod, ar sail y ffeithiau a ganfuwyd gan y Pwyllgor, wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn gwahodd yr Aelod i ymateb i sylwadau'r Swyddog Ymchwilio ac i wneud sylwadau ynghylch a yw ef neu hi, ar sail y ffeithiau y mae'r Pwyllgor wedi'u canfod, wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad. .

Gall y Pwyllgor Safonau, ar unrhyw adeg, gwestiynu unrhyw un sy'n gysylltiedig ar unrhyw bwynt y mae'n ei godi yn eu sylwadau.

Gwahoddir yr Aelod i wneud unrhyw bwyntiau perthnasol terfynol.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn ymneilltuo i drafod yn breifat ar y cynrychiolaethau a phenderfynu a yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad ai peidio, ac wedi hynny bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn cyhoeddi eu canfyddiadau

10.6 Pedwerydd Cam - Camau i'w Cymryd

Os bydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu nad yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, bydd yn cofnodi'n flaenorol nad oes tystiolaeth o unrhyw fethiant gan yr Aelod i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad ac felly nad oes angen gweithredu. i'w cymryd.

Os bydd y Pwyllgor Safonau'n penderfynu bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad bydd yn gwahodd yr Aelod a'r Swyddog Ymchwilio i gyflwyno sylwadau ar:

- a) a ddylai'r Pwyllgor osod sancsiwn ai peidio; a
- b) ar ba ffurf y dylai unrhyw sancsiwn fod.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn ymneilltuo i drafod y sylwadau yn breifat ac yn penderfynu naill ai:

- a) nad oes angen cymryd unrhyw gamau mewn perthynas â methiant i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad;
- b) y dylid ceryddu'r Aelod; neu
- c) y dylai'r Aelod gael ei atal neu ei atal yn rhannol rhag bod yn aelod neu'n Aelod Cyfetholedig o'i awdurdod am gyfnod nad yw'n hwy na chwe mis; ac wedi hynny bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn cyhoeddi eu penderfyniad.

Ar ôl gwneud penderfyniad bydd y Pwyllgor Safonau yn cyfarwyddo'r Swyddog Safonau i gadarnhau'r penderfyniad a'r rhesymau dros y penderfyniad yn ysgrifenedig ac i anfon copi o'r penderfyniad ysgrifenedig (gan gynnwys manylion am hawl yr Aelod i apelio) at yr Aelod, yr Achwynydd a'r Ombwdsmon cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol.

11 Methiant i wneud Sylwadau / Mynychu'r Gwrandawriad

- 11.1 Os yw'r Aelod yn methu â gwneud sylwadau, caiff y Pwyllgor Safonau:
- 11.1.1 oni bai ei fod yn fodlon bod rheswm digonol dros fethiant o'r fath, ystyried adroddiad yr ymchwiliad a gwneud penderfyniad yn absenoldeb yr Aelod; neu
 - 11.1.2 rhoi cyfle pellach i'r Aelod gyflwyno sylwadau.
- 11.2 Os yw parti yn methu â bod yn bresennol neu wedi'i gynrychioli mewn gwrandawriad, caiff y Pwyllgor Safonau, os yw'n fodlon bod y parti wedi'i hysbysu'n briodol o'r gwrandawriad ac nad oes rheswm da dros absenoldeb o'r fath:
- 11.2.1 clywed a phenderfynu ar y mater yn absenoldeb y blaid; neu
 - 11.2.2 gohirio'r gwrandawriad.

12 Salwch neu Analluogrwydd

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn fodlon na all unrhyw barti, trwy salwch neu nam corfforol neu feddyliol, fynychu'r gwrandawriad a bod anallu'r parti yn debygol o barhau am amser hir, caiff y Pwyllgor Safonau wneud y trefniadau hynny sy'n ymddangos yn fwyaf addas , yn holl amgylchiadau'r achos, am waredu'n deg ar y mater.

13 Atal

Bydd cyfnod o ataliad neu ataliad rhannol yn cychwyn ar y diwrnod ar ôl:

- 13.1 diwedd yr amser a ganiateir i gyflwyno hysbysiad apêl i dribiwnlys apêl o dan y Rheoliadau (hy o fewn 21 diwrnod i dderbyn hysbysiad o benderfyniad y Pwyllgor Safonau);
- 13.2 derbyn hysbysiad o gasgliad unrhyw apêl yn unol â'r Rheoliadau;
- 13.3 penderfyniad pellach gan y Pwyllgor Safonau a wneir ar ôl derbyn argymhelliad gan dribiwnlys apelau o dan y Rheoliadau, pa un bynnag sy'n digwydd olaf.

14 Atgyfeirio gan Dribiwnlys Apeliadau

- 14.1 Pan fo'r Pwyllgor Safonau yn penderfynu bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, caiff yr Aelod apelio yn erbyn y penderfyniad i dribiwnlys apeliadau a dynnir o Banel Dyfarnu Cymru.
- 14.2 Gall dribiwnlys apeliadau gadarnhau penderfyniad y Pwyllgor Safonau, cyfeirio mater yn ôl ato gan argymell gosod cosb wahanol, neu wrthdroi'r penderfyniad.
- 14.3 Os:

- 14.3.1 bod y Pwyllgor Safonau yn penderfynu bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad;
- 14.3.2 mae'r Aelod yn apelio i driwlynys apeliadau a dynnwyd o Banel Dyfarnu Cymru; a
- 14.3.3 bod y triwlynys dywededig yn cyfeirio'r mater yn ôl i'r Pwyllgor Safonau gydag argymhelliad y dylid gosod cosb wahanol, bydd y Pwyllgor Safonau yn cyfarfod cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol i ystyried argymhelliad y triwlynys apeliadau a bydd yn penderfynu a ddylai gadarnhau ei benderfyniad gwreiddiol neu dderbyn yr argymhelliad.

14.4 Ar ôl gwneud ei benderfyniad bydd y Pwyllgor Safonau yn cyfarwyddo'r Swyddog Safonau i gadarnhau'r penderfyniad a'r rhesymau dros y penderfyniad yn ysgrifenedig ac i anfon copi o'r penderfyniad ysgrifenedig at yr Aelod, yr Achwynydd, yr Ombwdsmon a llywydd y Panel Dyfarnu. i Gymru cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol.

15 Cyhoeddi Adroddiad y Pwyllgor Safonau

- 15.1 Bydd y Pwyllgor Safonau yn achosi i ni gael ei gynhyrchu o fewn 14 diwrnod ar ôl:
 - 15.1.1 pan ddaw'r amser a ganiateir i gyflwyno hysbysiad apêl o dan y Rheoliadau i ben, neu
 - 15.1.2 derbyn hysbysiad o gasgliad unrhyw apêl yn unol â'r Rheoliadau, neu
 - 15.1.3 penderfyniad pellach gan y Pwyllgor Safonau a wnaed ar ôl derbyn argymhelliad gan driwlynys apeliadau o dan y Rheoliadau, pa un bynnag sy'n digwydd olaf, adroddiad ar ganlyniad yr ymchwiliad ac anfon copi at yr Ombwdsmon, y Swyddog Monitro, yr Aelod a chymryd camau rhesymol i anfon copi at yr Achwynydd.
- 15.2 Ar ôl derbyn adroddiad y Pwyllgor Safonau, bydd y Swyddog Monitro yn:
 - 15.2.1 am gyfnod o 21 diwrnod cyhoeddi'r adroddiad ar wefan y Cyngor a sicrhau bod copïau ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn rhad ac am ddim ar bob adeg resymol yn un neu fwy o swyddfeydd y Cyngor, lle bydd gan unrhyw berson hawl i wneud copïau o , neu ddetholiadau o'r adroddiad pan fydd ar gael;
 - 15.2.2 darparu copi o'r adroddiad i unrhyw berson ar gais os yw'n talu'r cyfryw dâl ag y gall y Cyngor yn rhesymol ofyn amdano, a
 - 15.2.2 heb fod yn hwyrach na saith diwrnod ar ôl i'r adroddiad gael ei dderbyn gan y Pwyllgor Safonau, rhoi hysbysiad cyhoeddus, drwy hysbyseb mewn papurau newydd sy'n cylchredeg yn yr ardal ac mewn unrhyw ffyrdd eraill sy'n ymddangos iddo ef neu hi yn briodol, y bydd copïau o'r adroddiad yn cael eu cyhoeddi. ar gael fel y darperir ym mharagraffau 15.2.1 a 15.2.2 uchod, a bydd yn nodi'r dyddiad (sef dyddiad nad yw'n fwy na saith diwrnod ar ôl rhoi'r hysbysiad cyhoeddus gyntaf) y bydd y cyfnod o 21 diwrnod yn dechrau ohono.

16 Costau

Nid oes gan y Pwyllgor Safonau unrhyw bŵer i ddyfarnu unrhyw gostau neu dreuliau sy'n deillio o unrhyw un o'i drafodion.

17 Siart Ilif Cwynion Aelodau/Aelodau

Cyfeiriwch at y ddogfen Adran 18 – Atodiad 1: Siart Llif Cwynion Aelodau/Aelodau

E Protocol Cyfathrebu Aelodau a Swyddogion

1. Cwmpas

- 1.1 Mae Aelodau'n cael eu hethol i gynrychioli safbwyntiau eu hetholwyr. Mae gan Aelodau Lleol rôl bwysig i'w chwarae wrth gynrychioli'r Cyngor yn eu wardiau etholiadol, gan ymateb i bryderon eu hetholwyr, mewn cyfarfodydd gyda phartneriaid, a gwasanaethu ar gyrff a sefydliadau allanol. Er mwyn i'r Cyngor redeg yn esmwyth, mae'n hanfodol bod Aelodau'n cael gwybod am faterion lle bydd angen iddynt wneud penderfyniadau, neu ar faterion sy'n effeithio ar eu wardiau.
- 1.2 Mae'r Cyngor yn derbyn bod angen i Aelodau fod yn ymwybodol o faterion arwyddocaol a pherthnasol o fewn eu hardal leol er mwyn bod yn effeithiol yn eu rolau fel siaradwyr ar ran eu cymunedau lleol. Mae'n anodd diffinio beth sy'n cyfrif fel materion 'arwyddocaol a pherthnasol' ond maent yn cynnwys materion sydd o bryder, neu'n effeithio ar y cyhoedd ac Aelodau Lleol. Efallai na fydd swyddogion bob amser yn ymwybodol o faterion a all fod yn sensitif, yn lleol neu'n wleidyddol, felly os oes unrhyw amheuaeth, bydd rhagdybiaeth o blaid cysylltu ag Aelodau Lleol.
- 1.3 Er mwyn osgoi unrhyw amheuaeth, nid yw'r Protocol hwn yn cynnwys achosion Gofal Cymdeithasol, dyraniadau tai, gwybodaeth am weithiwr unigol, cyfyngiadau dan ddiogelu data, neu achosion pan mae trydydd parti yn gofyn i faterion gael eu cadw'n gyfrinachol am resymau masnachol neu bersonol.
- 1.4 Mae'r protocol canlynol yn nodi'r fframwaith o hawliau neu arferion sy'n gymwys i Aelodau Lleol. Nid yw'n bosibl darparu enghreifftiau o'r holl bosibiliadau, ond nod y protocol yw bod Aelodau yn rhan ac yn ymwybodol o ddigwyddiadau a materion sy'n effeithio ar eu wardiau.

2. Cyfrifoldeb

- 2.1 Mae'n ddyletswydd ar holl uwch swyddogion i sicrhau bod yr holl staff perthnasol (ac asiantaethau allanol sy'n cyflawni gwaith ar ran y Cyngor) yn ymwybodol o'r gofyniad i roi gwybod i Aelodau Lleol a bod y wybodaeth yn cael ei derbyn yn brydlon fel y gall Aelodau gyfrannu at y trafodaethau hynny'n effeithiol. Gall Aelodau Lleol ychwanegu gwerth a darparu gwybodaeth, safbwynt a chipolwg lleol i unrhyw drafodaeth a dylent allu dylanwadu ar y trafodaethau wrth fynd ymlaen.
- 2.2 Bydd y protocol yn cael ei rannu ar draws y Cyngor er mwyn sicrhau bod yr holl swyddogion yn cyfathrebu gyda, ac yn cynnwys aelodau'r wardiau lleol.
- 2.3 Dylai Aelodau Lleol hefyd gael gwybod am faterion sy'n effeithio ar eu wardiau etholiadol yn ystod camau ffurfiannol datblygu polisi. Mae'n bwysig mewn proses ddemocrataidd effeithiol, eu bod yn derbyn y wybodaeth yn brydlon er

mwyn gallu mynd i'r afael â phryderon eu hetholwyr, neu i ddylanwadu ar eu rhan.

3. Adroddiadau trwy Ddemocratiaeth

- 3.1 Bydd Swyddogion yn sicrhau bod materion lleol yn cael eu hadrodd drwy broses bwyllgorau, ac yn cael eu nodi a'u marcio yn unol â hynny ar dudalen flaen yr adroddiad.
- 3.2 Bydd Aelodau Lleol yn cael eu hymgyngori ar unrhyw faterion lleol sy'n cael eu hadrodd drwy'r broses bwyllgorau a bydd eu sylwadau (gan gynnwys 'dim sylwadau') yn cael eu cynnwys o dan y testun 'ymgyngoriad' o fewn y templed adroddiad safonol. Os oes ward gyda mwy nac un aelod, bydd awdur yr adroddiad yn sicrhau yr ymgynghorir â'r holl Aelodau Lleol a'u bod yn derbyn cyfle i wneud sylwadau. Bydd Aelodau Arweiniol ac Aelodau Sy'n Gefnogwyr yn cael eu hymgyngori mewn modd tebyg.
- 3.3 Yn amodol ar God Ymddygiad Aelodau y Cyngor, y rheolau arferol o ran tuedd a rhagderfyniad, mae'r rheolau cyfredol yn caniatáu i aelodau lleol fynd i, a siarad mewn cyfarfodydd pwyllgorau mewn perthynas ag eitemau sy'n effeithio ar ward etholiadol yr Aelod. Disgwylir i'r Aelodau Lleol hysbysu Cadeirydd y Pwyllgor o'u bwriad i siarad. Mae trefniadau amgen mewn lle ar gyfer y Pwyllgor Cynllunio.

4. Busnes a Gynhelir Tu Hwnt i'r Pwyllgorau

- 4.1 Dylai Uwch Swyddogion a Phenaethiaid Gwasanaeth, yn ogystal â'r Arweinydd, Aelodau Arweiniol a Chadeiryddion ac Is-gadeiryddion Pwyllgorau, roi gwybod i Aelodau Lleol o faterion arwyddocaol a pherthnasol nad ydynt yn destun adroddiad i'r Cyngor neu ei Bwyllgorau, ond sy'n ymwneud yn benodol â ward yr aelod lleol neu a all gael effaith sylweddol yn yr ardal leol sy'n rhan o'r ward.
- 4.2 Yn benodol, dylai'r Aelod(au) Lleol, os yw'n briodol, gael eu gwahodd i gyfarfodydd perthnasol. Os na fydd Aelodau Lleol yn mynychu cyfarfodydd o'r fath am unrhyw reswm, dylent gael gwybod gan drefnydd y cyfarfod (os yw'r cyfarfod wedi cael ei drefnu gan y Cyngor neu ei swyddogion) o unrhyw ganlyniad arwyddocaol.

5. Ymgynghoriad

- 5.1 Os fydd y Cyngor yn cyflawni unrhyw ffurf o ymarfer ymgynghori â'r cyhoedd, bydd yr aelod(au) lleol yn cael eu hysbysu cyn dechrau'r ymarfer.

- 5.2 Bydd Aelodau Lleol yn cael gwybod am yr holl geisiadau cynllunio mewn perthynas â'u wardiau etholiadol a gallent wneud sylwadau yn unol â Chod Ymarfer Cynllunio. Bydd Aelodau Lleol yn cael gwybod am unrhyw newidiadau mewn argymhelliad cyn gynted â phosibl.
- 5.3 Yn nhermau Rheoli Asedau, bydd Aelodau Lleol yn cael eu hymgyngori yn unol â'r Strategaeth Tir ac Adeiladau Corfforaethol sy'n nodi bod cyfathrebu gydag Aelodau perthnasol wrth gasglu'r farn a chefnogaeth yn lleol i weithgaredd yn bwysig.

6. Penderfyniadau Dirprwyedig

- 6.1 Cyn i Brif Swyddogion ymarfer eu pwerau dirprwyedig o dan y Cynllun Dirprwyo (Adran 13 Tabl 6) dylent ystyried a fydd eu penderfyniad yn debygol o gael effaith sylweddol ar broffil y Cyngor neu a fydd goblygiadau ariannol sylweddol; os hynny, bydd rhagdybiaeth o blaid cyfeirio'r mater at yr Aelodau.
- 6.2 Mewn unrhyw ddigwyddiad, wrth ymarfer pwerau dirprwyedig, bydd bob Prif Swyddog, os yw'n berthnasol, yn rhoi gwybod i'r Bwrdd Gweithredol, yn arbennig y Deilydd Portffolio perthnasol, ac yn ystyried unrhyw sylwadau gan y Pwyllgor Craffu perthnasol gan sicrhau fod ymgynghori/gwybodaeth ystyrion i'r Aelod Lleol ymlaen llaw.
- 6.3 Os fydd Aelod Cabinet unigol yn gwneud penderfyniad yn unol â'r cynllun dirprwyo (Adran 13 Tabl 5) ar fater lleol, ymgynghorir â'r aelod lleol fel rhan o'r broses a bydd unrhyw sylwadau yn cael eu cynnwys yn yr adroddiad a gyflwynir i'r Aelod Cabinet ar gyfer ystyriaeth.
- 6.4 Bydd Penderfyniadau Cynllunio Dirprwyol yn cael eu cymryd yn unol â'r Cynllun Dirprwyo Cynllunio.

7. Cyfarfodydd Lleol

- 7.1 Os fydd unrhyw gyfarfod cyhoeddus yn cael ei drefnu gan y Cyngor yn rhanbarth etholiadol aelod, bydd yr Aelod(au) Lleol ar gyfer y ward yn cael eu hysbysu am y digwyddiad ac yn cael gwahoddiad i fynychu.
- 7.2 Os fydd cyfarfod yn cael ei drefnu gan y Cyngor gyda Chynghorau Tref a Chymuned neu grwpiau cymunedol eraill, bydd yr Aelod(au) Lleol yn cael eu hysbysu ac yn cael eu gwahodd i fynychu. Os fydd swyddog yn cael ei wahodd gan Gyngor Tref neu Gymuned i fynychu cyfarfod, o ran cwrteisi, dylid rhoi gwybod i'r Aelod Lleol.
- 7.3 Os na fydd Aelodau Lleol yn mynychu cyfarfodydd o'r fath am unrhyw reswm, dylent gael gwybod gan drefnydd y cyfarfod (os yw'r cyfarfod wedi cael ei drefnu gan y Cyngor neu ei swyddogion) o unrhyw ganlyniad arwyddocaol neu berthnasol.

- 7.4 Bydd aelodau lleol yn cael eu gwahodd i agoriad unrhyw adeiladau/prosiectau'r Cyngor neu lansiad gwasanaethau yn eu wardiau, ond os fyddent yn bresennol, bydd Cadeirydd/Is-gadeirydd y Cyngor neu Arweinydd/Dirprwy Arweinydd y Cyngor yn cael blaenoriaeth oni bai y cytunwyd yn wahanol.
- 7.5 Dylai Aelodau Lleol gael gwybod o unrhyw ymweliadau gweinidogol sy'n cymryd rhan yn eu ward mewn perthynas â busnes y Cyngor. Dylai'r Arweinydd, y Dirprwy Arweinydd, a'r deiliaid portffolio perthnasol gael gwybod hefyd.

8. Gohebiaeth Gyffredinol

- 8.1 Ni fydd cyfarfodydd a gohebiaeth gyffredinol rhwng y cyhoedd a swyddogion ar faterion gweithredol yn cael eu cyfeirio at yr Aelod(au) Lleol. Nid yw hyn yn gymwys os yw'r mater yn arwyddocaol ac yn berthnasol. Os oes thema yn codi yn aml a all ddatblygu i mewn i fater arwyddocaol, yna dylid rhoi gwybod i'r Aelodau Lleol.

9. Rheoli Disgwyliadau

- 9.1 I ganiatáu ar gyfer cyfathrebu effeithlon a phrydlon, dylai swyddogion ac Aelodau sicrhau'r canlynol:
- Teitl y pwnc (pennawd) a manylion cyswllt llawn y swyddog (llofnod electronig) i'w gynnwys ar bob darn o ohebiaeth gydag Aelodau
 - Dylid cydnabod ymholiadau gan Aelodau o fewn 5 diwrnod gwaith a darperir ymateb llawn o fewn 10 niwrnod gwaith. Bydd hyn yn sicrhau bod Aelodau'n gwybod bod eu hymholiad yn cael ei drin.
 - Bydd Swyddogion yn sicrhau bod galwadau ffôn a negeseuon e-bost yn cael eu hatgyfeirio wrth weithio o gartref, ar wyliau, neu allan o'r swyddfa am unrhyw reswm. Wrth atgyfeirio galwadau ffôn neu negeseuon e-bost, dylai swyddogion sicrhau bod swyddog arall ar gael i fynd i'r afael ag ymholiadau yn ystod cyfnod o absenoldeb.
 - Dylai aelodau adael neges wrth dderbyn recordiad neges llais i sicrhau bod y swyddog wedi cael manylion llawn yr ymholiad.
 - Mae gan Uwch-reolwyr gyfrifoldeb dros sicrhau bod Aelodau'n cael y wybodaeth y mae ganddynt hawl iddi, os oes unrhyw broblemau, dylai Aelodau anfon eu hymholiadau i'r Prif Swyddog neu'r Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol.

- Aelodau i gyfeirio ymholiadau cyffredinol cwsmeriaid i'r broses berthnasol ar-lein neu'r ffurflen 'cysylltwch â ni' ar y we, pan fo'n bosibl.
- Pan fo'n bosibl, dylai Aelodau adrodd unrhyw ymholiadau cyffredinol gan gwsmeriaid drwy 'MyAccount' ar-lein neu annog cwsmeriaid i gofrestru a chanfod yr ateb eu hunain. Bydd hyn yn galluogi amser i gasglu'r holl wybodaeth berthnasol a'i anfon i'r maes gwasanaeth cywir ar gyfer camau gweithredu.
- Anogir aelodau i wneud cyswllt uniongyrchol gyda swyddogion dros e-bost neu dros eu llinell ffôn uniongyrchol yn hytrach na defnyddio switsfwrdd cwsmeriaid.

10. Camau mewn Perthynas â Wardiau Aelodau Eraill

- 10.1 Os oes aelod yn dymuno gwneud cynnig neu godi trafodaeth neu siarad mewn cyfarfod y Cyngor neu Bwyllgor mewn perthynas â mater lleol mewn ward aelod arall, lle bynnag bosibl, o ran cwrteisi, dylent roi rhybudd i'r aelod(au) ward lleol ymlaen llaw.
- 10.2 Dylai pob aelod sy'n ymwneud â materion mewn perthynas â'r Cyngor neu ei swyddogaethau mewn wardiau eraill, sydd ddim yn perthyn iddynt, geisio cynghori, fel mater o gwrteisi, aelodau lleol y ward o'r camau gweithredu hyn, ac ymlaen llaw os yw amgylchiadau'n caniatáu hynny. (Ni fydd hyn yn gymwys i ganfasio neu weithgarwch gwleidyddol eraill.) Fodd bynnag, rhaid derbyn y bydd Aelodau Lleol a Chraffu ar adegau, angen ystyried materion sy'n ymwneud â wardiau unigol ac efallai na fydd yn bosibl bob amser i hysbysu aelodau ward lleol ymlaen llaw.

11. Cyfrinachedd

- 11.1 O dan y protocol hwn, ni ddylai aelod(au) lleol gyhoeddi na defnyddio unrhyw wybodaeth neu ddeunydd a ddarperir iddynt os yw darparpwydd y wybodaeth wedi dynodi ei bod o natur gyfrinachol. Rhaid iddynt hefyd gydymffurfio ag unrhyw ddarpariaethau perthnasol yn y Ddeddf Diogelu Data a'r Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth.

12. Ymrwymadau

- 12.1 Dylid atgoffa aelodau lleol nad oes ganddynt yr hawl i ymrwymo'r Cyngor na'i swyddogion i unrhyw gamau gweithredu penodol, a dylent sicrhau nad ydynt yn cyfleu unrhyw argraffiadau ffug o ymrwymiad i'r cyhoedd na chyflawni unrhyw beth nad ydynt mewn safle i gyflawni'n bersonol.